

Regional handlingsplan för Europeiska socialfonden+ 2021-2027 i Övre Norrland

Innehåll

1. Europeiska socialfonden i Sverige	2
2. NUTS-2 område	5
3. Regionala principer för prioritering av projekt	7
3.1 Mål för insatserna i Övre Norrland för kommande utlysningar inom ESF+	7
3.1.1 Tematiskt målområde 1 – Ekonomisk utsatthet	7
3.1.2 Tematiskt målområde 2 – Etablering på arbetsmarknaden.....	7
3.1.3 Tematiskt målområde 3 – Återinträde på arbetsmarknaden	8
3.1.4 Tematiskt målområde 4 – Instabil ställning på arbetsmarknaden.....	8
3.1.5 Tematiskt målområde 5 – Stabil ställning på arbetsmarknaden.....	9
3.2 Programområde D – Öka kapaciteten i den glesa geografin.....	9
4. Framtagande	12
5. Plan för genomförande	12
Bilagor.....	15

Rubriker och innehåll för framskrivande av handlingsplaner för ESF+ programperioden 2021-2027

1. Europeiska socialfonden i Sverige

En övergripande beskrivning av programmet, dess syfte och mål samt en kortversion av programområdena A, B, C och D.

Europeiska socialfonden är en av Europeiska Unionens (EU) strukturfonder. Fondernas syfte är att stärka medlemsstaternas ekonomi och sociala sammanhållning. Europeiska socialfonden Plus (ESF+) är EU:s främsta verktyg för att investera i människor och finansierar genomförandet av principerna från den [europeiska pelaren för sociala rättigheter](#). ESF+ ska bidra till medlemsstaternas arbete med att minska arbetslösheten, främja kvalitet och lika möjligheter inom utbildning och yrkesutbildning samt förbättra social integration och integration. I alla sina investeringar ska ESF+ främja de horisontella principerna om jämställdhet, respekt för grundläggande rättigheter, lika möjligheter och icke-diskriminering.

Socialfonden i Sverige kommer under programperioden 2021-2027 att uppgå till 7,8 miljarder kronor. I fonden lägger EU och Sverige in pengar som sedan går till nationella, regionala och lokala projekt. Offentliga, ideella och privata organisationer kan få stöd.

Det nationella socialfondsprogrammet är till för att förstärka och utveckla arbetsmarknadspolitiken i Sverige. Programmet innehåller mål och strategier för hur fondmedlen ska användas. Det beskriver vilken typ av utveckling som är önskvärd på arbetsmarknaden och vilka insatser Socialfonden ska finansiera för att uppnå det.

Målen med socialfondsprogrammet i Sverige är att

- främja livslångt lärande,
- uppmuntra aktiv inkludering,
- förbättra sysselsättning för alla arbetssökande,
- främja social inkludering,
- modernisera arbetsmarknadens institutioner och tjänster.

Det nationella programmet är inrättat i fem programområden (A-E) och spänner över fem tematiska målområden (etablering, återinträde, instabil och stabil ställning på arbetsmarknaden samt ekonomisk utsatthet).

I Sverige genomförs ESF+ med grund i en nationell handlingsplan samt åtta regionala handlingsplaner.

Programområde A Öka möjligheten till ett inkluderande och hållbart arbetsliv för alla

Programområde A möter programmets samtliga fem angivna tematiska målområden (etablering, återinträde, instabil och stabil ställning på arbetsmarknaden samt ekonomisk utsatthet). Det kan handla om insatser direkt riktade till individen (från 13 år), att bygga strukturer och samverkan samt förändra könssegregerade yrkesval. Gemensamt för satsningarna är att de ska bidra till ett inkluderande och hållbart arbetsliv för alla. Insatser inom programområdet kan därmed riktas brett, från insatser som riktar sig till individer utanför arbetsmarknaden på grund av arbetslöshet till individer i behov av kompetensutveckling i sitt yrkesliv. Insatser inom programområdet kan bestå av insatser direkt kopplade till individen som förväntas stärka dennes ställning på arbetsmarknaden,

genom att antingen leda till eller närma sig ett arbete eller genom yrkesmässig kompetensutveckling. Programområdet kan även innehålla insatser för att utveckla såväl organisationer som strukturer, genom exempelvis nya metoder och arbetssätt eller samverkanslösningar. Insatser som genomförs inom programområdet ska bidra till sysselsättning, tillväxt och ett hållbart arbetsliv genom att främja det livslånga lärandet och genom att öka möjligheten till sysselsättning eller studier för alla arbetssökande.

Programområde A beslutas både på nationell- och regional nivå.

Programområde B Öka möjligheten till arbete

Programområde B kan endast sökas av Arbetsförmedlingen och insatserna ska bidra till att fler individer har kompetens som möter arbetsmarknadens behov. Insatser som genomförs inom programområdet ska riktas till individer inskrivna på Arbetsförmedlingen som är långt ifrån arbetsmarknaden och som är i behov av rustande och matchande insatser i form av exempelvis platsförmedling, stöd för att förbättra deltagarens jobbsökande och vägledning mot arbete eller studier. Andra insatser kan vara kartläggning, planering och uppföljning av aktiviteter eller i form av rustande karaktär som understödjer matchningen.

Programområde B beslutas på nationell nivå.

Programområde C Minska risken för ekonomisk utsatthet

Programområde C möter det tematiska målområdet ekonomisk utsatthet. Insatser inom programområdet ska motverka och mildra konsekvenserna av ekonomisk utsatthet. Inom programområdet är det möjligt att rikta insatser till såväl barn från sex års ålder till vuxna individer. För insatser riktade till vuxna individer står egenförsörjning i fokus och insatserna ska syfta till att stärka möjligheterna till arbete, studier och för att närma sig ett arbete. Insatserna riktade till barn ska syfta till att ge dem förutsättningar för en meningsfull fritid och trygg skolgång och därmed öka deras möjligheter till social gemenskap, samtidigt som risken för skolavhopp minskar.

Programområde C beslutas på nationell nivå.

Programområde D Öka kapaciteten i den glesa geografien

Programområde D riktas till de glesbefolkade regionerna Övre Norrland och Mellersta Norrland och ska i första hand avse kapacitetsförstärkning av lokala och regionala strukturer, men kan även avse insatser direkt till individen. Insatserna kan syfta till att kompensera för regionernas specifika utmaningar kring stora avstånd med få möjligheter till kollektivt resande, en låg befolkningstäthet och en åldrande befolkning. Dessa utmaningar förstärks även många gånger då de behöver hanteras i kombination med små och många gånger isolerade lokala eller regionala arbetsmarknader samt små organisationer och kommuner med förhållandevis låg genomförandekapacitet. Kommunerna och regionerna i de glesbefolkade regionerna får ofta ta ett större ansvar än i tätbefolkade områden där statliga myndigheter, organisationer inom civilsamhället och marknadsaktörer kan komplettera.

Programområde D beslutas på regional nivå i de aktuella regionerna.

Programområde E Social Innovation

Programområde E möter de tematiska målområdena etablering och återinträde på arbetsmarknaden samt ekonomisk utsatthet och ska möjliggöra för nyskapande och effektivare lösningar för att möta utmaningar och behov inom exempelvis social inkludering, arbetsmarknad, utbildning eller kapacitetsuppbyggnad. Insatser inom området kan med fördel genomföras i partnerskap mellan aktörer inom den idéburna, privata eller offentliga sektorn, och ska syfta till att med innovativa angreppssätt leverera samhällstjänster med hög kvalitet och effektivitet. Insatser inom programområde E kan bidra till metodutveckling, samarbete över gränser och nya tankesätt.

Programområde E beslutas på nationell nivå.

2. NUTS-2 område

Beskrivning av läget i den regionala geografin på Nuts-2 nivå. Med en sammanfattning (på cirka 2 A4 sidor) som bygger på övergripande slutsatser av den socioekonomiska analysen. Den socioekonomiska analysen kommer med i sin helhet som bilaga i respektive regional handlingsplan. I detta avsnitt ska man beskriva de regionala utmaningar eller problemområden som har direkt koppling till det som kan omfattas av projekt inom ESF+.

Övre Norrland omfattar Norrbottens och Västerbottens län och 29 kommuner. Till ytan är det en av EU:s geografiskt största NUTS 2-regioner och motsvarar nära 40 procent av Sveriges yta. Programområdet är beläget i den nordligaste delen av EU och gränsar till Norge, Finland och är en del av Barentsregionen. Drygt en halv miljon människor bor i regionen. Två tredjedelar av invånarna bor i regionens kustkommuner vilket skapar en kontrast mellan en tätbefolkad kuststräcka och ett glest befolkat inland med olika utmaningar. De inomregionala skillnaderna är stora även ur ett socioekonomiskt perspektiv. Digitaliseringsgraden i regionen är generellt låg och avstånden är långa mellan lokala arbetsmarknader, som bland annat medför begränsningar för kollektivtrafik och arbetspendling.

Nationella minoriteter och urfolket samerna är en unik del av Övre Norrlands befolkning. Idag pågår en omfattande generationsväxling vilket även inkluderar den samiska basnäringen, renskötseln. Den samiska näringen präglas bland annat av ekonomiska utmaningar för renskötsel och utmaningar inom arbetsmiljörelaterade frågor. Till detta kommer en generellt låg utbildningsnivå bland samiska renskötare, som till största delen är män. Renskötande samer har högre risk att drabbas av arbetsrelaterad ohälsa jämfört med övriga samhället. Besöksnäringen som drabbats hårt av pandemin är viktig för samer eftersom den är en förutsättning för försäljning av renkött samt samisk slöjd, konst och design.

Flickor och kvinnor, oavsett bakgrund, presterar generellt bättre i skolan än unga män och kvinnor går i högre grad vidare till eftergymnasiala studier. En stor utmaning är att få män i regionen till både längre och högre utbildning. Övre Norrland har högre ohälsotal än riket och med ökande siffror bland kvinnor, barn och unga.

Programområdets ekonomi är i huvudsak naturbaserad, som innebär att näringslivet är känsligt för konjunktursvängningar. Det stora kompetensförsörjningsutmaningarna beror delvis på den demografiska utvecklingen där antalet äldre ökar kraftigt, samtidigt som andelen av befolkningen i arbetsför ålder minskar som medför att färre personer ska försörja fler. För att skapa långsiktigt hållbara samhällen är stärkt lokal och regional attraktionskraft väsentlig för att attrahera och behålla invånare och kompetent arbetskraft. Under lång tid har emellertid unga, framförallt kvinnor valt att flytta från regionen för studier eller arbete.

Utbildnings- och yrkesvalen i regionen är starkt könssegregerade och mångfalden på arbetsplatser är generellt låg. De senaste tio åren har utrikes födda individer stått för hela tillskottet av personer i yrkesaktiv ålder. Framför allt finns potential för kompetensattraktion hos individer från länder utanför Norden och Europa. Även om sysselsättningen i regionen är historiskt hög jämfört med övriga riket har vissa grupper svårt att etablera sig på arbetsmarknaden. Det gäller unga som varken arbetar eller studerar, individer som saknar gymnasieutbildning, äldre personer över 55 år, personer med funktionsnedsättning och personer som är utomeuropeiskt födda. Särskilt utsatta är individer som tillhör flera av dessa grupper. Dessa grupper är ofta mycket resurskrävande och riskerar att

hamna ännu längre bort från arbetsmarknaden i takt med att kunskapskraven i arbetslivet ökar. Det riskerar även att medföra en ökad ekonomisk ojämlikhet.

Vissa kommuner har länge fungerat som regionala utvecklingsmotorer i Övre Norrland, och antalet ökar då flera ytterligare kommuner nu väntas växa och bidra till en stark uppgång tack vare historiskt stora expansioner och etableringar av företag som globalt går i spetsen för omställningen till fossilfria samhällen. De industriella investeringarna förväntas skapa tusentals nya arbetstillfällen. Den explosiva utvecklingen medför konkurrens om arbetskraft med risk för kannibalism av arbetskraft mellan företag och organisationer. Digitalisering, automatisering och den gröna omställningen är strukturuomvandlingar som påverkar samhället och arbetsmarknaden i grunden, som innebär att stora delar av arbetskraften behöver utveckla nya eller komplettera sina kompetenser i ett livslångt lärande. Detta medför ökade möjligheter till matchning, övergångar och rörlighet på arbetsmarknaden. I arbetet är det viktigt att utveckla lärcentrum eller andra former av noder för stärkt kompetensförsörjning och distansöverbyggande kapacitet, samt att utveckla samtliga utbildningsformer såsom gymnasieskolan, kommunala vuxenutbildningen inklusive yrkesvux, folkhögskolan, yrkeshögskolan samt universitetet, högskolan och forskningsinstitut i syfte att förstärka kopplingen mellan utbildning och arbetsliv.

En övergripande strukturell utmaning är den begränsade kapaciteten hos många aktörer att arbeta med utvecklingsarbete relaterat till de områden som ESF-programmet spänner över. Detta i kombination med små och många gånger isolerade lokala eller regionala arbetsmarknader samt små organisationer och företag med förhållandevis låg genomförandekapacitet med lite utrymme för insatser utanför ordinarie verksamhet. Det innebär behov av förutsättningskapande insatser för att möjliggöra utvecklingsprojekt som syftar till stärkt kompetensförsörjning hos organisationer och företag. Det innebär även behov att överbygga olika politikområden och adressera de utmaningar som finns i gränslandet mellan exempelvis arbetsmarknads-, utbildnings- och socialpolitik.

Sammanfattningsvis har Övre Norrland behov av särskilda insatser för att överbygga hinder till följd av den glesa geografin och kompensera för demografiska utmaningar där allt färre ska försörja allt fler. Kapacitetsförstärkande insatser behövs för att stärka aktörer att arbeta med utvecklingsarbete och att utveckla lokala och regionala strukturer för livslångt lärande och en flexibel och väl fungerande kompetensförsörjning. Individer behöver stärkas via kompetensutvecklingsinsatser för att öka möjligheterna att få eller behålla ett arbete. Samverkan mellan samhällssektorer och branscher är en nyckelfråga för att jobba mer effektivt med utmaningar.

Attraktionskraften behöver öka så att en mångfald av individer attraheras till regionen och kraftsamling behöver göras i samverkan för att fler invånare ska vilja bo och leva i regionen. Detta är avgörande för en positiv samhällsutveckling och att kunna möta pågående historiska etableringar och investeringar, men även för att kunna ersätta individer till följd av den omfattande generationsväxling som pågår.

Att jobba med attitydpåverkan är nödvändigt för att förändra den starkt könssegregerade arbetsmarknaden och för att mångfalden i arbetslivet ska öka. För att regionen ska kunna klara sina kompetensförsörjningsutmaningar och omvandlingen till ett hållbart och välmående samhälle behöver arbetsplatser i ökad grad bestå av både kvinnor och män med olika ålder, bakgrund och som kommer från olika geografier. En mångfald av kompetenser, färdigheter, erfarenheter och olikheter behöver nyttjas som tillgångar och möjligheter för en stärkt attraktions-, konkurrens- och innovationskraft.

3. Regionala principer för prioritering av projekt.

Detta är avsnittet som kommer ha störst vikt för att rikta utlysningar och ligger till grund för prioritering bland projekt. En gemensam bild av regionernas gemensamma utmaningar och behov inom Nuts-2 området. Dessa är de problemområden och utmaningar man avser att fokusera på med stöd av ESF+. Detta avsnitt kommer också att vara inriktningen för den tvååriga utlysningsplan som kommer finnas med som en bilaga till varje regional handlingsplan.

Den inriktning som Övre Norrland ser som nödvändig för att möta de utmaningar som beskrivits i föregående kapitel tar sin utgångspunkt i de regionala utvecklingsstrategierna som tagits fram i respektive län. Detta tillsammans med de tematiska målområden som följer av ESF+ och som är framtagna i det nationella programmet inom programområde A, Öka möjligheterna till ett hållbart arbetsliv för alla. Programområde D, Öka kapaciteten i den glesta geografien.

3.1 Mål för insatserna i Övre Norrland för kommande utlysningar inom ESF+

För att möta de utmaningar som beskrivits i den socioekonomiska analysen behöver följande mål för Övre Norrland genomsyra arbetet i de projekt som kommer bedrivas inom de tematiska målområden som finns inom programområde A.

3.1.1 Tematiskt målområde 1 – Ekonomisk utsatthet

Minskad ekonomisk utsatthet för individer som lever i relativ fattigdom.

Målområdet är riktad till insatser för social inkludering och då i syfte att stödja individer som är ekonomisk utsatta inom definitionen av relativ fattigdom.

I Sverige och inom EU används olika definitioner av ekonomisk utsatthet. Ofta används begreppen relativ respektive absolut fattigdom som mått på ekonomisk utsatthet, dock för Övre Norrland¹ tillhör det inte en av våra främsta utmaningar.

3.1.2 Tematiskt målområde 2 – Etablering på arbetsmarknaden

En stärkt etablering på arbetsmarknaden för individer som befinner sig långt från arbetsmarknaden.

För att klara en framtida ökad försörjningsbörda och möta efterfrågan på kompetens är det viktigt att ESF+, som ett komplement till andra insatser, kan bidra till att ökat antal individer etableras på arbetsmarknaden.

En mångfald av kompetenser, färdigheter, erfarenheter och olikheter behöver nyttjas som tillgångar och möjligheter för en stärkt attraktions-, konkurrens- och innovationskraft i Övre Norrland².

För att regionen ska kunna klara sina kompetensförsörjningsutmaningar och omvandlingen till ett hållbart och välmående samhälle behöver arbetsplatser i ökad grad bestå av både kvinnor och män med olika ålder, bakgrund och som kommer från olika geografier.

Även om sysselsättningen i regionen är historiskt hög jämfört med övriga riket har vissa grupper svårt att etablera sig på arbetsmarknaden. Det gäller unga som varken arbetar eller studerar, individer

¹ Socioekonomisk analys, bilaga 1

² Socioekonomisk analys, bilaga 1

som saknar gymnasieutbildning, äldre personer över 55 år, personer med funktionsnedsättning och personer som är utomeuropeiskt födda.

En stor utmaning är även att få män i regionen till både längre och högre utbildning.

3.1.3 Tematiskt målområde 3 – Återinträde på arbetsmarknaden

Ett ökat återinträde på arbetsmarknaden i synnerhet för individer med högst förgymnasial utbildning, funktionsnedsättning, sjukskrivna, utomeuropeiskt födda och äldre personer över 55 år.

För individen utanför arbetsmarknaden kan vägen till ett arbete vara lång. ESF+ kan bidra till att förkorta och förenkla vägen till arbete genom insatser direkt till individer, likväl som mer strukturbbyggande insatser till aktörer.

För Övre Norrland³ avses framför allt unga som varken arbetar eller studerar, individer som saknar gymnasieutbildning, äldre personer över 55 år, personer med funktionsnedsättning och personer som är utomeuropeiskt födda. Särskilt utsatta är individer som tillhör flera av dessa grupper. Dessa grupper är ofta mycket resurskrävande och riskerar att hamna ännu längre bort från arbetsmarknaden i takt med att kunskapskraven i arbetslivet ökar. Det riskerar även att medföra en ökad ekonomisk ojämlikhet.

Det här innebär behov av förutsättningsskapande insatser för att möjliggöra utvecklingsprojekt som syftar till stärkt kompetensförsörjning hos organisationer och företag. Det innebär även behov att överbygga olika politikområden och adressera de utmaningar som finns i gränslandet mellan exempelvis arbetsmarknads-, utbildnings- och socialpolitik.

Även inom detta tematiska målområde är det relevant att jobba med attitydpåverkan för att förändra den starkt könssegregerade arbetsmarknaden och för att mångfalden i arbetslivet ska öka.

3.1.4 Tematiskt målområde 4 – Instabil ställning på arbetsmarknaden

En stabilare ställning på arbetsmarknaden för individer med instabil anställning

Tre huvudsakliga områden där ESF+ kan göra skillnad för individer med instabil ställning på arbetsmarknaden: underlätta yrkes-/karriärväxling för yrkesverksamma, effektivisera omställning samt stödja det livslånga lärandet för de med osäkra arbetsförhållanden. Ur ett socialfondsperspektiv bör preventiva, effektiviserande och systemförstärkande insatser stå i fokus.

Övre Norrland⁴ har behov av särskilda insatser för att överbrygga hinder till följd av den glesa geografien och kompensera för demografiska utmaningar där allt färre ska försörja allt fler. Kapacitetsförstärkande insatser behövs för att stärka aktörer att arbeta med utvecklingsarbete och att utveckla lokala och regionala strukturer för livslångt lärande och en flexibel och väl fungerande kompetensförsörjning. Individer behöver stärkas via kompetensutvecklingsinsatser för att öka möjligheterna att få eller behålla ett arbete. Samverkan mellan samhällssektorer och branscher är en nyckelfråga för att jobba mer effektivt med utmaningar.

³ Socioekonomisk analys, bilaga 1

⁴ Socioekonomisk analys, bilaga 1

3.1.5 Tematiskt målområde 5 – Stabil ställning på arbetsmarknaden

En fortsatt stabil ställning på arbetsmarknaden för individer som idag har en stabil ställning på arbetsmarknaden

För att individen ska ha en stabil ställning på arbetsmarknaden måste det finnas både strukturer och verktyg för att läsa av omvärlden och möjligheter att ställa om till nya kompetenskrav, även som yrkesverksam. Kompetensutveckling av anställda är en del i en aktiv och framgångsrik arbetsmarknadspolitik.

För Övre Norrland⁵ innebär digitalisering, automatisering och den gröna omställningen strukturomvandlingar som påverkar samhället och arbetsmarknaden i grunden, som innebär att stora delar av arbetskraften behöver utveckla nya eller komplettera sina kompetenser i ett livslångt lärande. Detta medför ökade möjligheter till matchning, övergångar och rörlighet på arbetsmarknaden. I arbetet är det viktigt att utveckla lärcentrum eller andra former av noder för stärkt kompetensförsörjning och distansöverbyggande kapacitet, samt att utveckla samtliga utbildningsformer såsom gymnasieskolan, kommunala vuxenutbildningen inklusive yrkesvux, folkhögskolan, yrkeshögskolan samt universitetet, högskolan och forskningsinstitut i syfte att förstärka kopplingen mellan utbildning och arbetsliv.

3.2 Programområde D – Öka kapaciteten i den glesa geografin

I ESF+ riktas programområde D till de glesbefolkade regionerna Övre Norrland och Mellersta Norrland. I första hand avses kapacitetsförstärkning av lokala och regionala strukturer, men kan även avse insatser direkt till individen.

Övre Norrland⁶ har behov av särskilda insatser för att överbygga hinder till följd av den glesa geografin och kompensera för demografiska utmaningar där allt färre ska försörja allt fler. Kapacitetsförstärkande insatser behövs för att stärka aktörer att arbeta med utvecklingsarbete och att utveckla lokala och regionala strukturer för livslångt lärande och en flexibel och väl fungerande kompetensförsörjning.

Attraktionskraften behöver öka så att en mångfald av individer attraheras till regionen och kraftsamling behöver göras i samverkan för att fler invånare ska vilja bo och leva i regionen. Detta är avgörande för en positiv samhällsutveckling och att kunna möta pågående historiska etableringar och investeringar, men även för att kunna ersätta individer till följd av den omfattande generationsväxling som pågår.

Att jobba med attitydpåverkan är nödvändigt för att förändra den starkt könssegregerade arbetsmarknaden och för att mångfalden i arbetslivet ska öka. För att regionen ska kunna klara sina kompetensförsörjningsutmaningar och omvandlingen till ett hållbart och välmående samhälle behöver arbetsplatser i ökad grad bestå av både kvinnor och män med olika ålder, bakgrund och som kommer från olika geografier. En mångfald av kompetenser, färdigheter, erfarenheter och olikheter behöver nyttjas som tillgångar och möjligheter för en stärkt attraktions-, konkurrens- och innovationskraft.

⁵ Socioekonomisk analys, bilaga 1

⁶ Socioekonomisk analys, bilaga 1

Prioriteringar för Övre Norrland

Baserat på ESF-programmet, den socioekonomiska analysen och de regionala utvecklingsstrategierna samt strategier för SMART specialisering som ligger till grund för denna handlingsplan finns tre övergripande områden för Övre Norrland som behöver adresseras. Insatserna ska bidra till inkluderande sysselsättning, tillväxt och ett hållbart arbetsliv och samhälle i enlighet med Agenda 2030 och de globala målen.

1. Ökat arbetskraftsutbud och minskat utanförskap
2. Kompetensutveckling och livslångt lärande
3. Lokal och regional attraktionskraft

De principer för prioritering som presenteras nedan baseras på den socioekonomiska analysen samt tidigare erfarenheter och utvärderingar av Socialfondsprojekt i Övre Norrland. Principerna är del av Strukturfondspartnerskapets (SFP) sammanvägda bedömning för prioritering av projekt. De syftar till att bidra till att ESF+ genererar goda resultat, effekter och mervärden utifrån de regionala behoven i Övre Norrland.

Principerna nedan har ingen inbördes prioritetsordning. Projekt som uppfyller flera av principerna värderas generellt högre, jämfört med projekt som uppfyller färre principer.

I utlysningar kan ett urval av prioritetshöjande principer väljas ut, vilket möjliggör en bred projektpalet med både större och mindre projekt som riktar sig till individer eller strukturer, utöver att förutsättningar skapas för en inomregional balans av satsningar i regionen.

- Projekt ska bidra till en väl fungerande kompetensförsörjning samt kunna härledas till prioriteringar och mål i Region Norrbottens och/eller Region Västerbottens regionala utvecklingsstrategier.
- Projekt som har ansatsen att tillämpa, pröva eller utveckla metoder och arbetssätt. Projekt bör därför uppvisa en god omvärldsanalys som beaktar tidigare erfarenheter inom aktuellt område och därmed möjliggör nyttjande av evidensbaserade metoder.
- Projekt som bygger på en hög grad av bred samverkan i partnerskap mellan aktörer från olika geografier, sektorer, branscher och politikområden. Samverkan bör utformas så att den omfattar olika nivåer inom berörda organisationer. Det bör tydligt framgå hur projekt är förankrade i organisationernas innovations- och verksamhetsutveckling samt berörda medarbetare och ledning.
- Projekt som ökar förutsättningarna att nå geografier, sektorer eller branscher där behoven är som störst, oavsett aktör. Detta bidrar till att handlingsplanens insatser gör nytta i hela Övre

Norrland under programperioden och skapar därmed förutsättningar för inomregional balans i regionen och möjliggör både större och mindre projektsatsningar.

- Projekt som syftar till långsiktig struktur- och systempåverkan på lokal, regional eller nationell nivå. Projekt bör ha särskilt avsatta resurser för detta samt en tydlig, realistisk och väl förankrad plan, inkluderat organisatoriskt lärande, samt spridning av resultat och metoder.
- Projekt som kan visa på en tydlig koppling till ett påbörjat eller planerat utvecklingsarbete, antingen för den egna organisationen eller som en del i ett större sammanhang, nationellt eller transnationellt. Detta kan exempelvis innebära synergier med andra projekt eller andra EU-program.
- Projekt som via projektlogik som innehåller ett nuläge/problem ett mål samt aktiviteter för att kunna uppnå målet beskriver hur sociala, ekonomiska och ekologiska hållbarhetsaspekter har integrerats i hela förändringslogiken av projektet. Hållbarhetsaspekterna blir på så sätt en hävstång för utveckling.
- Projekt som tydligt bidrar till att långsiktigt stärka Övre Norrlands globala innovationskonkurrens- och attraktionskraft. Det kan ske genom att prioritera insatser som främjar kompetensförsörjning kopplat till digitalisering, automatisering och den gröna omställningen.
- Projekt som stärker förutsättningarna för regional kompetensförsörjning och som leder till en ökad tillgång till en mångfald av individer med kompetenser och erfarenheter som möter arbetsmarknadens behov. Insatser som på olika sätt stärker Övre Norrlands attraktionskraft leder till att fler individer vill leva, verka och bo i regionen och har en positiv effekt på såväl arbetsmarknaden som samhället i stort.

4. Framtagande

Beskrivning av arbetsprocessen i skrivandet av de regionala handlingsplanerna. Hur man gått tillväga och vilka enheter och organisationer etc som ingått samt vilka som varit delaktiga i skrivprocessen av den regionala handlingsplanen.

Den regionala handlingsplanen beskriver den regionala anpassningen av programmet.

Utgångspunkter är socialfondsprogrammets mål och prioriteringar, en regional socioekonomisk analys för Övre Norrland och de regionala utvecklingsstrategierna i programområdet.

Processen för den regionala handlingsplanen inleddes med framtagande av en regional rapport om socialfondens insatser i Övre Norrland, vilken följdes av framtagande av en socioekonomisk analys för socialfonden Övre Norrland. Arbetsgrupp för handlingsplanen har utgjorts av Region Norrbotten och Region Västerbotten, regionalt utvecklingsansvariga aktörer (RUA) i programområdet.

Ett dialogmöte med tio deltagare hölls gemensamt med ESF-rådet den 2022-02-25 med deltagare från Arbetsförmedlingen och Sametinget. Därefter hölls ett dialogmöte med nittioåtta deltagare den 2022-03-02 i Övre Norrland som riktade sig brett till företrädare för myndigheter, kommuner och övriga organisationer, utbildningsaktörer, idéburen sektor och näringsliv. Under arbetsprocessens gång vid framtagande av regional handlingsplan har avstämningar skett löpande och inspel har hämtats upp internt på Region Norrbotten och Region Västerbotten bland strateger, ledning och politiker. Avstämningar har även kontinuerligt under arbetsprocessens gång skett med andra programområden. Förslag till Övre Norrlands regionala handlingsplan för Europeiska Socialfonden 2021-2027 har efter dialogmöten skickats på remiss under perioden 2022-02-25 till 2022-03-09 till samtliga deltagare. Skriftliga remissvar har inkommit från sju aktörer.

RUA har sammanställt och behandlat inkomna synpunkter och den regionala handlingsplanen har därefter tagits upp för beslut av respektive regional utvecklingsnämnd i Övre Norrland. Den regionala handlingsplanen har slutligen skickats till Svenska ESF-rådet som utfört en legalitetsprövning. Socialfondens övervakningskommitté har fattat beslut om den regionala handlingsplanen. Detta systematiska arbete avseende att ta fram en regional handlingsplan för Övre Norrland har skapat en handlingsplan som är väl känd både inom och utanför respektive organisation.

5. Plan för genomförande

I det avslutande avsnittet ska det finnas en framåtsyftande skrivning av utlysningsskissplanen för två år fram. Till detta ska det även finnas en beskrivning av arbetsprocessen för årlig uppföljning av handlingsplanen med en tidplan för den årliga uppföljningen. Den del som informerar om uppdraget och arbetsprocess för Strukturfondspartnerskapet och sekretariatet ska finnas med i detta avsnitt.

För att de utlysningar som görs ska vara träffsäkra och nå rätt målgrupp måste en kontinuerlig diskussion om innehåll ske utifrån den omvärld som vi befinner oss i. Erfarenheter från tidigare programperioder och inte minst Coronapandemin visar på vikten av att vara flexibel och med relativt kort varsel vara beredd att göra nya bedömningar. Detta är också ett av skälen till att utlysningsskissperioden (och planen) är tvåårig. Insatserna för arbetslösa påverkas dessutom av den reformering av Arbetsförmedlingen som sker och som i hög grad kan komma att påverka målgruppen för framtida insatser för ESF+. Genom ett regelbundet uppföljningsarbete av beslutade projekt och

genom en kontinuerlig uppföljning av den regionala handlingsplanen kommer underlag som kan ligga till grund för nya och kanske reviderade utlysningsplaner kunna tas fram.

Tvåårig utlysningsplan och process för årlig uppföljning av handlingsplanen

En årlig uppföljning av den regionala handlingsplanen kommer att ske i dialog med relevanta aktörer för att ta del av erfarenheter och åsikter. En dialog mellan de regionalt utvecklingsansvariga och Svenska ESF-rådet kommer ske två gånger årligen eller vid behov för att diskutera framtida behov av utlysningar. Utifrån dessa diskussioner och analyser kommer underlag kunna tas fram som beslutsunderlag för de regionala strukturfondspartnerskapens prioriteringar och fastställande av utlysningsplanen.

Erfarenheter och kunskaper som skapas genom uppföljning och utvärdering av genomförda insatser behöver spridas för att uppnå ett effektivt lärande. Uppföljning av programmet för ESF+ sker på nationell nivå, medan uppföljningen av den regionala handlingsplanen Övre Norrland görs på Nuts-2 nivå. Uppföljningen av den regionala handlingsplanen ska ske årligen inför att utlysningsplanen (bilaga) ska revideras. I enlighet med programteorin för ESF+ följs aktiviteter, prestationer, projektresultat samt effekter för individer.

Samverkan och kontinuerlig dialog mellan regionalt utvecklingsansvariga (RUA), Svenska ESF-rådet och Strukturfondspartnerskapet (SFP) är grundläggande för ett effektivt genomförande av program och handlingsplan. Transparens och samverkan mellan parterna skapar förutsättningar för god framförhållning för programmets intressenter. Parterna bidrar till gemensam mobilisering och kommunikation i syfte att nå alla målgrupper som handlingsplanen riktar sig till.

Ett effektivt genomförande av handlingsplanen förutsätter ett systematiskt arbete med det gemensamma lärandet. För detta krävs en kontinuerlig uppföljning, analys och utvärdering av beviljade projekt som bidrar till spridning av metoder, förutsättningar och andra resultat på lokal, regional eller nationell nivå.

ESF-rådet har ansvaret att följa upp socialfondens genomförande på programnivå, utlysningnivå och projektnivå. ESF-rådet ska under programperioden hålla SFP och RUA informerade om resultat av effekter och lärande utvärderingar.

Roll- och ansvarsfördelning mellan berörda aktörer framgår av följande:

- Lag (2007:459) om strukturfondspartnerskap (uppdaterad: SFS 2014:479)
- Förordning (2014:1383) om förvaltning av EU:s strukturfonder
- Regional handlingsplan för socialfonden
- Regeringens riktlinjer
- Strukturfondspartnerskapets arbetsordning

Utlsynningar inom ESF+ ska göras med utgångspunkt i den regionala handlingsplanen för Övre Norrland, med beaktande av regionala utvecklingsstrategier och möjligheter till samverkan med övriga ESI-fonder. Utformningen av utlysningarna sker i dialog mellan ESF-rådet, SFP, RUA i Norrbotten och Västerbotten samt andra relevanta aktörer. Nämnda parter upprättar också en gemensam utlysningsplan för två år framåt vilket bidrar till en god framförhållning för programmets intressenter. Utlysningsplanen överses årligen och revideras vid behov. Detta ökar förutsättningarna för långsiktig planering och insyn i det som omfattar ESF+ och dess fokusområden. Utlysningsplanen

ska ta hänsyn till initiativ på nationell- eller EU-nivå som kan påverka utvecklingsprocesserna på regional och lokal nivå i syfte att bidra till komplementaritet till insatser via andra regionala EU-program såsom regionalfonden (ERUF), Interreg Aurora, Fonden för rättvis omställning (FRO), Leader och Landsbygdsprogrammet. Utlysningsplanen behöver också utformas så att den tillåter en flexibilitet för att kunna hantera oväntade händelser med inverkan på arbetsmarknadspolitiken och samhällsekonomin.

Utlysningsplanen uppdateras årligen. Detta sker i samband med beslutsmötet för SFP i slutet av varje år för att vara aktuell och relevant. Beslutsmötet föregås av ett eller flera dialogmöten där RUA, ESF-rådet och representant för SFP medverkar. För att uppnå fonsdamordning bör även Tillväxtverket medverka i dessa sammanhang. Inför dessa dialogmöten ska respektive part vara uppdaterad om Övre Norrlands aktuella utmaningar och behov av insatser. I samband med översyn av utlysningsplan ses även handlingsplanen över och vid behov görs justeringar.

Uppdrag och arbetsprocess för Strukturfondspartnerskapet och sekretariatet

Strukturfondspartnerskapet för Övre Norrland finns för att säkerställa ett regionalt inflytande över genomförandet och se till att de EU-medel som är avsatta för regionen används på bästa sätt för att utveckla regionen. Det handlar om att öka regionens konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning. Strukturfondspartnerskapet är gemensamt för den regionala handlingsplanen för ESF+ och för det regionala programmet för Europeiska regionala utvecklingsfonden i Övre Norrland, programperioden 2021-2027.

Till sitt stöd har partnerskapet i dagsläget ett sekretariat placerat i Regionen. I uppdraget ska partnerskapet samverka med förvaltande myndighet, Svenska ESF-rådet. Det ska finnas en nära koppling mellan det regionala strukturfondspartnerskapets arbete och regionernas regionala utvecklingsarbete. Syftet är att insatser inom de olika programmen ska bidra till att uppfylla målen i de regionala utvecklingsstrategierna och därmed även till nationella och europeiska mål.

Strukturfondspartnerskapet i Övre Norrland har två specifika uppdrag för ESF+

- Samråda med ESF-rådet inför de regionala utlysningarna av socialfondsmedel.
- Prioritera ansökningar som kommits in och bedömts valbara av Svenska ESF-rådet.

Utlysningar i Övre Norrland ska ske med utgångspunkt i den regionala handlingsplanen för ESF+ och följa den tvååriga utlysningsplan som finns som bilaga till handlingsplanen.

Inför varje regional utlysning kommer Svenska ESF-rådet samråda med Strukturfondspartnerskapet. Svenska ESF-rådet kommer i samband med planering av utlysning samverka med fler aktörer såsom förvaltande myndigheter för övriga ESI-fonder och regionerna. Regionerna ska dessutom lämna utlåtanden över ansökningarna inför prioritering i Strukturfondspartnerskapet. Detta för att säkerställa koppling till de regionala utvecklingsstrategierna samt skapa förutsättningar för samverkan med övriga ESI-fonder.

Strukturfondspartnerskapet ska ge en motivering till prioriteringsordning bland ansökningar. Av motiveringen ska det framgå hur respektive ansökan bidrar eller inte bidrar till de regionala utvecklingsstrategierna.

Bilagor

*Socioekonomisk analys Övre Norrland
Utlysningssplan 2 årig*